

Правно - исторически факултет

2700 Благоевград, пл. „Георги Измирлиев - Македончето“
тел./факс: 073/88 66 17; e-mail : admin@law.swu.bg

Конспект НАКАЗАТЕЛНО ПРАВО

ОБЩА ЧАСТ

- 1. Понятие за българското наказателно право.** Наказателно правоотношение и наказателна отговорност.
- 2. Източници на наказателноправните норми.** Тълкуване на наказателноправните норми. Функции на наказателноправния закон и наказателноправните норми.
- 3. Видове и структура на наказателноправните норми.** Норми на общата част и норми на особената част. Видове норми на общата част. Норми на особената част и тяхната структура.
- 4. Действия на наказателноправните норми по време.** Влизане в сила и излизане от сила на наказателния закон и наказателноправните норми. Действие на наказателноправните норми. Действие на наказателноправните норми по време /чл.2, ал.1/. Проблемът за обратно действие на наказателноправните норми; обратно действие на по-благоприятния за дееца закон /чл.2, ал.2/, определение за “по-благоприятния закон”.
- 5. Действие на наказателноправните норми по място.** Принципи, възприети от НК в тази насока: териториален /чл.3, ал. I и II/; личен /чл.4, ал.1/; реален /чл.5/ и универсален /чл.6/. Екстрадиция на престъпници и право на убежище.
- 7. Субект на престъплението.** Понятие за субекта на престъплението и място на съответните проблеми в общата част на наказателното право. Основни качества на субекта на престъплението /чл.31, ал.1/. Допълнителни наказателноправни релевантни качества на субекта на престъплението.
- 8. Вменяемост и невменяемост.** Понятие на невменяемостта: предпоставки, значение. Невменяемост, критерии /чл.33, ал.1/; причини за невменяемостта – психиатричен /медицински/ критерии, психологически /юридически/ критерии. Въпросите за така наречените “пълна и частична невменяемост” и за “намалената” вменяемост. Психично разстройство след извършване на престъплението /чл.33, ал.2/. Роля на съдебнопсихиатричната експертиза при определяне на невменяемостта. Принудителни медицински мерки по отношение на невменяеми и наркомани /чл.34, чл. 89-92/.
- 9. Малолетни и непълнолетни.** Значение на възрастта за наказателната отговорност /чл.32, ал.2-4, чл.60,65/. Законът за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни. Наказателноправен режим на наказателноотговорните непълнолетни: ограничаване на наказателната отговорност и освобождаване от наказание /чл.60-65/, цел и видове на наказанието на непълнолетните /чл.62-65, 60/.
- 10. Общо понятие за престъплението.** Определение на престъплението /чл.9, ал.1/. Основни особености на престъплението, визирани от елементите на неговото понятие.

11. **Обект на престъплението.** Понятие за обекта на престъплението. Общ обект на престъплението. Специални обекти. Отношението между обект и предмет на престъплението.

12. **Състав на престъплението.** Понятие за състава на престъплението: неговото отношение към общото понятие за престъплението. Видове състави и видове признаци на състава на престъплението. Съставомерност на деянието.

13. **Престъплението като деяние.** Обща характеристика на деянието: неговите елементи. Видове на деянието: действие и бездействие. Изпълнително деяние. Общественоопасни последици на деянието; престъпен резултат; видове престъпления с оглед на тия последици /резултатни престъпления и престъпления на просто извършване/. Причинна връзка между престъпното деяние и общественотоопасните последици.

14. **Обществена опасност и противоправност на престъпното деяние.** Понятие и особености. Характер и степен на обществената опасност. Противоправност при действието и бездействието. Отношение на противоправността към обществената опасност и към вината.

15. **Обстоятелства, изключващи обществената опасност и противоправността на деянието.** Обща характеристика. Малозначителност на деянието / чл.9, ал.2/. Неизбежна отбрана, предпоставки; превишаване пределите на неизбежната отбрана /чл.12/. Крайна необходимост /чл.13/. Други обстоятелства.

16. **Вина.** Понятие за вина. Вината като основание за наказателна отговорност. Форми на вината /чл.11/. Отношение на вината към вменяемостта към обществената опасност.

17. **Умисъл и непредпазливост.** Понятие, определение /чл.11, ал.2 и ал. 3/. Видове. Наказуемост.

18. **Изключващи вината обстоятелства.** Грешка /чл.14/. Същност, наказателноправно значение. “Случайно деяние” /чл.15/ Изпълнение на противоправна заповед /чл.16/.

19. **Наказуемост на деянието.** Значение на елемента “наказуемост”. Принцип. Изключение от този принцип, ненаказуеми деяния по чл.9, ал.2, лични основания, изключващи наказуемостта, други изключения.

20. **Видове престъпления.** Критерии за подразделяне на престъпленията /варианти на основните елементи на престъпленията, качество на субект, начин на наказателно преследване и пр./ . Отделните видове престъпления, съобразно тези критерии. Довършено престъпление.

21. **Стадии на развитието на умишлената престъпна дейност.** Приготовление. Същност, обективни и субективни елементи /чл.17, ал.1/, видове подготвителни действия. Отговорност за приготовление /чл. 17, ал.3, чл. 19/.

22. **Опит.** Същност. Обективни и субективни елементи /чл.18, ал.1/. Разграничаване от довършеното престъпление и от приготвянето. Видове опит, наказуемост на опита /чл.18, ал.2/. Самоволен отказ /чл.18, чл.19/. Особенности при определяне на наказанието при опита /чл.58, т.А/.

23. **Съучастие в престъпление.** Същност. Предпоставки и основания за отговорността на съучастниците. Основни форми на съучастие /чл.20/, основни форми на задружна престъпна дейност. Различие на съучастията от доустителството и укривателството.

24. **Извършителство и съизвършителство.** Извършителство - същност, отграничаване от помагачеството. Непосредствено и посредствено извършителство. Съизвършителство, обективни и субективни елементи, видове наказуемост.

25. **Подбудителство и помагачество.** Същност, обективни и субективни елементи. Видове. Разграничаване на подбудителството от интелектуалното помагачество. Отграничаване на помагачеството от укривателството.

26. **Наказуемост на съучастниците.** Принципът относно наказуемостта на съучастниците /чл.21, ал.1 и 2/. Отговорност на съучастниците при особени обстоятелства /чл.21, ал.3 и 4/. Особени правила при помагачество /чл.58, т.б/. Самоволен отказ при съучастие /чл.22/.

27. **Единство и множество.** Общи положения. Усложнена престъпна дейност. Продължавано престъпление /чл.26/. Трайно /продължено/ престъпление. Съставно престъпление. Двуактно престъпление.

28. **Съвкупност от престъпления.** Едно престъпление и множество престъпления, отграничаване на съвкупността от престъпления от рецидива. Идеална и реална съвкупност. Случаи на “привидна” идеална и реална съвкупност. Наказуемост при съвкупност от престъпления /чл.23-25/.

29. **Рецидив.** Отграничаване на рецидива от съвкупността от престъпления. Видове рецидив. Общ и специален /„повторност”- чл.28/ рецидив; рецидив преди и рецидив след изтърпяване на наказанието за предходното престъпление /чл.27, ал.1,2 и 3/. Опасен рецидив /чл.29-30/, случай, режим /чл.27, ал.2; чл.70, ал.2/.

30. **Понятие, основание и цели на наказанието.** Принципи във връзка с наказанието по нашето право /чл.35/, диференциация на наказателната отговорност. Цели на наказанието /чл.36/. Отношение на наказанието към други мерки за държавна принуда и към мерките за обществено въздействие и възпитание по ЗБППМН. Отношение към мерките по чл. 53 от НК.

31. **Система на наказанието по българския наказателен кодекс.** Видове наказания по НК /чл.37/. Наказания, които могат да се налагат на непълнолетните. /чл.62/.

32. **Лишаване от свобода и доживотен затвор.** Обща характеристика на лишаването от свобода. Отграничаване на неговото приложно поле, значение на алтернативното предвиждане на наказание без лишаване от свобода /чл.39-41/. Режим на това наказание и регулиране на неговото изпълнение. Краткосрочно лишаване от свобода. Доживотен режим /чл.38 и 38 “а”/.

33. **Наказания без лишаване от свобода.** Характер и значение на тези наказания. Видове наказания /чл.37, т.2-11, чл.43-52/.

34. **Определяне на наказанието.** Значение на правилното и законосъобразно определяне на наказанието в отделните случаи и ролята на съда. Принципи за определяне на наказанието /чл.54/. Определяне на наказанието при опит и съучастие /чл.58/. Особени правила за непълнолетните /чл.63/.

35. **Индивидуализация на наказанието.** Същност и значение на индивидуализацията на наказанието като основен принцип на неговото определяне /чл.54/. Смекчаващи и отегчаващи обстоятелства /чл.54 и 56/. Положение при изключителни или многобройни смекчаващи обстоятелства/чл.55/ и при алтернативни и кумулативни санкции /чл.57/.

36. **Освобождение от изтърпяване на наложеното наказание и от наказателна отговорност.** Различия в хипотезите на освобождение от изтърпяване на наложеното наказание /гл.7/ и освобождение от наказателна отговорност /гл.8/.

37. **Случай на освобождение от наказателна отговорност.** Освобождение от наказателна отговорност на непълнолетни с прилагане на възпитателни мерки /чл. 78, 61, ЗБППМН/. Освобождение от наказателна отговорност с налагане на административно наказание /чл.78 „а”/.

38. **Условно осъждане, предсрочно освобождение, помилване.** Трите категории в случай на освобождение от изтърпяване на наложено наказание. Условно осъждане, същност, предпоставки, действие, значение /чл.66-68/. Положения при непълнолетните /чл.69/. предсрочно освобождение: същност, наказания, при които се прилага; предпоставки, действие, значение /чл.70-72/, положение при непълнолетните /чл.73/. Възпитателните грижи и надзор относно условно осъдените и предсрочно освободените /чл.67,73/. Помилване: действие и значение /чл.74/.

39. **Погасяване на наказателното преследване и на изпълнението на наложеното наказание.** Причини за погасяване на наказателното преследване и наложеното наказание /чл.79-83/. Давност, спиране, прекъсване, "абсолютна давност" /чл.81, чл.82, ал.4/. Амнистия /чл.83/, разлика от помилването /чл.74/.

40. **Реабилитация.** Същност на реабилитацията, действие, юридическо и обществено политическо значение /чл.85/. Видове реабилитация, случаи, предпоставки /чл. 86, 87, 88 "а"/.

ОСОБЕНА ЧАСТ

1. **Обща характеристика на особената част на българското наказателно право.**

Понятие за особената част на наказателното право, обществено-политическо значение на нейните норми. Обща характеристика на нормите на особената част на НК. Система и структура на особената част на НК.

2. **Обща характеристика на престъпленията против Република България.** Същност, обективни и субективни особености; система на престъпленията по глава първа от особената част на НК.

3. **Измяна.** Обща характеристика и видове на престъпленията от този раздел. Отделните престъпления по чл.95, 96, 97, 97 а.

4. **Предателство и шпионство.** Обща характеристика и видове престъпления против външната сигурност на Републиката. Състави на предателските престъпления по чл.98 103. Шпионство-чл.104,чл.105.

5. **Диверсия и вредителство.** Обща характеристика отграничаване от престъпленията против собствеността и от тези против стопанската дейност. Състави: диверсии /чл.106/, вредителство /чл 107/.

6. **Други престъпления против Републиката.** Престъпленията по чл.108. Тероризъм - чл. 108а Организирана престъпна група - чл. 109.

7. **Престъпления против личността.** Обща характеристика. Система на тези престъпления по НК.

8. **Престъпления против живота.** Обща характеристика. Умишлено убийство - основни, квалифицирани, леко наказуеми случаи /чл.115-121/. Непредпазливи убийства /чл.122-124/. Особено значение на нормата на чл.123 и на предвидените в нея състави. Криминален аборт /чл. 126/.

9. **Престъпления против здравето.** Същност на телесните повреди. Видове телесни повреди /чл.128-134/. Случаи на умишлени и непредпазливи престъпления от този вид. Особено значение на нормите на чл.134

10. **Злепоставяне.** Основни белези на тази група престъпления. Разлика от убийство и телесна повреда.

11. **Отвлечане и противозаконно лишаване от свобода.** Обща характеристика. Основни и квалифицирани състави на отвлечането и противозаконното лишаване от свобода /чл. 142 и 142а/. Принуда /чл. 143/. Задържане на заложник /чл.143 а/. Закана /чл. 144/.

12. **Престъпления против честта.** Обща характеристика. Обида и клевета - основни и квалифицирани случаи /чл. 146-148/.

13. **Разврат.** Обща характеристика на половите престъпления; основни разграничения. Блудства /чл. 149-150/. Престъпни съвкупления и изнасилване /чл. 151, 152, 153, 154/. Трафик на хора.

14. **Престъпления против правата на гражданите и против брака, семейството и младежта.** Обща характеристика на разделите по гл.3. Престъпленията против националното и расово равенство, изповеданията и против политическите и трудовите права на гражданите. Престъпления против интелектуалната собственост. Престъпления при сключване на брак /чл. 176-178/. Многобрачие /чл. 179/. Нарушение на задължение за издръжка /чл. 183/. Обща характеристика на престъпленията против младежта.

15. **Престъпления против собствеността.** Обща характеристика, различие от стопанските престъпления. Обсег на нормите на гл.5. Система на тези престъпления.

16. **Кражба.** Обща характеристика и основни елементи /чл. 194, ал.І/. Квалифицирани и леконаказуеми случаи /чл. 195-197/.

17. **Грабеж.** Основен състав /чл.198/. Отношение към кражбата и към изнудването. Квалифицирани случаи /чл. 199/.

18. **Длъжностно присвояване.** Обща характеристика на престъпните присвоявания и тяхното отношение към кражбата. Видове престъпни присвоявания по раздел III. Длъжностно присвояване - основни особености /чл.201/, квалифицирани и леконаказуеми случаи /чл.202-205/.

19. **Обсебване.** Отделните състави на тази подгрупа /чл.206-208/. Отношение към кражбата и към длъжностното присвояване.

20. **Измама, изнудване и вещно укривателство.** Измама, основни квалифицирани състави /чл.209-211, 213/. Документна измама по чл.212. Компютърна измама /чл.212 а/. Изнудване - основни състави, отношение към измамата и към грабежа. Вещно укривателство-215.

21. **Други престъпления против собствеността.** Унищожаване и повреждане. Основни особености, състави /чл.216/, отношение към безстопанствеността и към диверсията.

22. **Общи стопански престъпления.** Обща характеристика на безстопанственост, основни особености и състави /чл.219/. Неизгодна вредоносна сделка /чл.220/.

23. **Престъпления против кредиторите.** Обща характеристика. Умишлен и непредпазлив банкрут /чл.227в - 227д/.

24. **Престъпления в отделните стопански отрасли.** Обща характеристика и видове на престъпленията по раздел II на гл. VI. По-важни състави на престъпленията в областта на промишлеността /чл.228/, търговията /чл.231-234б/, в горското стопанство /чл.235,236/

25. **Престъпления против митническия режим.** Квалифицирана контрабанда. Обща характеристика, състави, санкции /чл.242/.

26. **Престъпления по отношение на валутните ценности.** Състави на валутното престъпление/чл.250/.

27. **Престъпления против финансовата, данъчната и осигурителната системи.** Обща характеристика. Изпиране на пари /чл.253/. Престъпления в данъчната сфера /чл.255- 257/. Други финансови престъпления.

28. **Престъпления против реда на управлението.** Обща характеристика на престъпленията против дейността на държавните органи и обществените организации /гл. VIII/. Обща характеристика на престъпленията против реда на управлението; отношение към престъпленията по служба. Някои състави /чл.269 и 270/

29. **Престъпления по служба.** Обща характеристика, обект и субект на тези престъпления. Понятие за "длъжностното лице", "орган на властта" и "представител на обществеността" /чл.93, т. 1-3/. Отграничаване от дисциплинарните нарушения. Общи престъпления по служба и специални престъпления - същински и несъщински длъжностни престъпления. Нарушение и неизпълнение на служебни задължения, превишаване на власт и на права /чл.282/. Използуване на служебното положение /чл.283/. Издаване на служебна тайна /чл.284/. допустителство /чл.285/.

30. **Престъпления против правосъдието.** Обща характеристика. Видове и система. Набедяване /чл.286/, отношение към клеветата. Склоняване към нарушаване на длъжностни задължения във връзка с правораздаването /чл.289/, лъжесвидетелствуване /чл.290/, лъжливо заключение /чл.291/, хипотези на ненаказуемост /чл.292/, лично укривателство /чл.294/.

31. **Подкуп.** Обща характеристика, пасивен подкуп, състави /чл.301-303/, активен подкуп, състави /чл.304/. Други престъпления, особени случаи /чл.305-305а/. Ненаказуем случай /чл.306/. Провокация към подкуп /чл.307/

32. **Документни престъпления.** Обща характеристика, понятие за документ, видове документи. Видове и система на документните престъпления. Подправка на документи, състави /чл.309-310/. Лъжливо документиране, състави /чл.311-313/. Престъпно използване на документи /чл.316-318/.

33. **Престъпления против реда и общественото спокойствие.** Обща характеристика. Някои отделни престъпления: организирана престъпна група /чл.321/, самоуправство /чл.323/ и хулиганство /чл.325/.

34. **Общоопасни престъпления.** Обща характеристика и състави. Система на тези престъпления. Обща характеристика на престъпленията, извършени по общоопасен начин или с общоопасни средства: палеж, наводнение.

35. **Военни престъпления.** Обща характеристика, обект и субект. Система на военните престъпления. Някои състави на характерни военни престъпления: престъпления против

подчинеността и военната чест, отклонение от военната служба. Престъпления, извършени във военно време или бойна обстановка.

36. *Престъпления против мира и човечеството.* Престъпления против мира (чл.407-409). Престъпления против законите и обичаите за водене на война (чл.410-415а). Геноцид и апартейд (чл.416-418).

Основни литературни източници:

Обща част:

1. Владимиров, Р., К. Христова, Н. Стефанов. Наказателно право-обща част. Основни теоретични положения, тестове, казуси, съдебна практика. С., 2012 г.
2. Владимиров, Р., Р. Костадинова. Наказателно право в схеми и определения – обща част. С., 2012 г.
3. Гиргинов, Ант. Наказателно право на Република България. Обща част. С., 2009 г.
4. Стойнов, Ал. Наказателно право. Обща част. С., 2008 г.

Особена част:

1. Гиргинов, Ант. Наказателно право на Република България. Особена част. С., 2005 г.
2. Стойнов, Ал. Наказателно право – особена част. Престъпления против собствеността. С., 2013 г.
3. Стойнов, Ал. Наказателно право – особена част. Престъпления против правата на гражданите. С., 2013 г.

Допълнителни литературни източници:

1. Владимиров, Р. Съучастие при усложнена престъпна дейност, С. 1996 г.
2. Груев, Л., Р. Илкова. Казуси по наказателно право – обща част, С., 2013 г.
3. Груев, Л., Р. Илкова. Казуси по наказателно право – особена част, С., 2013 г.
4. Михайлов, Д. Проблеми на наказателното право. Обща част, С., Сиела 2007 г.
5. Михайлов, Д. Проблеми на наказателното право. Особена част, С., Сиела, 2008 г.
6. Ненов, И. под ред. на Стойнов, Ал. Наказателно право на Република България-кн. I, С., 1992
7. Ненов, И. под ред. на Стойнов, Ал. Наказателно право на Република България-кн. II, С., 1992
8. Стойнов, Ал. Наказателно право – обща част. Пробация. С., 2009 г.

Основни източници:

1. Закон за амнистия
2. Закон за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните
3. Конституцията на Република България
4. Наказателен кодекс на Република България